

BRONNEN VOOR GENEALOGISCH ONDERZOEK – ENKELE NUTTIGE TIPS

C. Directe belastingen

In het vorig nummer bespraken we de registratie- en hypotheekrechten. Deze zijn net zoals de BTW, de accijnzen en de douanerechten indirecte belastingen. De directe belastingen kennen we thans als personenbelasting en vennootschapsbelasting. Op basis van deze belasting wordt ook de gemeentebelasting berekend.

Tot omstreeks 1914, en dit vanaf de Franse Periode, was er een ander belastingstelsel gangbaar. Als nationale belastingen kenden we de grondbelasting, personele belasting, patentbelasting en de minder belangrijke mijnbelasting. Opcentiemen werden geheven ten behoeve van de provincie en de gemeente. Daarnaast bestonden er ook afzonderlijke gemeente- en provinciebelastingen. We denken dan aan de hoofdelijke omslag, de hondenbelasting, de belasting op ruituigen en fietsen,...

Van de provinciebelastingen is nog een spoor terug te vinden in de archieven van de provincie (voor Oost-Vlaanderen deels bewaard in het rijksarchief te Gent en deels (wat de periode vanaf 1900 betreft) in het Provinciaal Archief, Gouvernementstraat 1 Gent (voor meer informatie raadpleeg op internet de site

http://www.oost-vlaanderen.be/public/over_provincie/geschiedenis/archief/index.cfm).

Archieven betreffende de nationale directe belastingen zijn bijna uitsluitend terug te vinden in de moderne archieven van de gemeentebesturen (bewaard in de rijksarchieven of nog bij de gemeentebesturen zelf - het Ministerie van Financiën heeft blijkbaar alle oude belastingkoningen vernietigd). Koningen met gemeentebelastingen vindt men er uiteraard ook terug.

Hieronder een kort overzicht van de 3 belangrijkste nationale directe belastingen.

De grondbelasting:

Een belasting die berekend werd op het zuiver netto-inkomen (bruto inkomsten min lasten) of belastbaar inkomen. Naast de eigenlijke jaarlijkse rollen van grondbelasting vinden we in de moderne gemeentearchieven ook vaak dubbels van de kadastrale leggers terug met per eigenaar al de bezittingen in de gemeente (in een volgend nummer van Leiestam gaan we dieper in op de archieven van het Kadaster).

Aanvankelijk was deze grondbelasting een repartitiebelasting, d.w.z. dat centraal werd beslist welk bedrag aan belastingen er in totaal diende geïnd te worden en dat dit bedrag volgens een vaste verdeelsleutel verdeeld werd onder de provincies, vervolgens onder de gemeenten en ten slotte onder de eigenaars in de gemeente op basis van het belastbaar inkomen. Nadien werd afgestapt van dit systeem. Vanaf 1871 betaalde iedereen 7% van zijn K.I. als grondbelasting.

De personele belasting:

Omdat niet alle vermogenden veel onroerende bezittingen hebben, zocht men naar andere belastingvormen gebaseerd op de welstand van burgers. Na een lange zoektocht en herhaaldelijke wetswijzigingen, wordt vanaf 1822 (en dit tot W.O. I) belasting geheven op:

1. De huurwaarde van de woning (4%)
2. De deuren en vensters
3. De haarden (belasting werd afgeschaft in 1879)
4. Het "mobiel" (1% op de waarde van het meubilair en huisraad)
5. De dienstboden
6. De paarden

De patentbelasting:

Om een bepaald ambacht of industriële activiteit te mogen uitoefenen of handel te drijven moest men beschikken over een patent, waarvoor men jaarlijks diende te betalen. Deze belasting was aanvankelijk gebaseerd op het soort beroep, het bevolkingscijfer van een gemeente en de huurwaarde van de gebruikte ruimte, maar werd vanaf de Hollandse Periode sterk verrijnd door meer indicatoren een rol te laten

spelen (vb. aantal arbeiders, hoeveelheid die geproduceerd werd,...). De lijsten van Deinze en deelgemeenten zijn vrij goed bewaard gebleven. Vanaf 1871 werden alle directe rijksbelastingen op één lijst vermeld.